

Гриценко Ю. О.,
здобувач вищої освіти за спеціальностями
«Публічне управління та адміністрування» та «Право»
Войціцька К.М.,
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Сучасні підходи до участі молоді в управлінні суспільними процесами суттєво різняться. Прихильники концепції відкритого розвитку розглядають молодь як ключовий інноваційний ресурс, який необхідно активно залучати до прийняття рішень. Натомість представники патерналістської моделі вважають молодь важливою, але ще недостатньо зрілою групою, що потребує «дорослого» керівництва та контролю [2, с. 31]. За даними дослідження «Вплив війни на молодь України», рівень залученості молоді до інститутів громадянського суспільства лишається незначним: лише 31% беруть участь у їхній діяльності, 8% – в учнівському, студентському самоврядуванні, 4% – є членами молодіжних організацій [1, с. 63]. Як бачимо, низька реальна залученість лише підкреслює нагальну потребу розширювати інституційні можливості, аби молодь стала повноправним суб'єктом політичного процесу вже сьогодні.

Сьогодні політика інтеграції молоді в суспільство регламентується низкою нормативно-правових актів, зокрема ключовими документами є: Конституція України, Закон України «Про основні засади молодіжної політики», Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації», Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021–2025 роки, Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті та інші.

Так як молодь має право брати участь у формуванні та реалізації молодіжної політики на всіх рівнях – від місцевого до національного, то у цьому контексті студентське самоврядування є наймасовішим інститутом такої участі.

Механізми та інструменти участі студентського самоврядування у молодіжній політиці наступні:

1) Важливим механізмом є інформаційне забезпечення молоді, що передбачає систематичне інформування студентів про рішення та заходи органів державної влади, органів місцевого самоврядування та адміністрації закладу вищої освіти, які стосуються молодіжної політики, зокрема органи студентського самоврядування виконують функцію комунікаційного посередника та поширюють такого роду інформацію через офіційні вебресурси, соціальні мережі, інформаційні платформи та інші доступні канали комунікації.

2) Вагомим інструментом є консультативна участь, що реалізується шляхом організації та проведення опитувань студентів, консультацій, обговорень тощо. До того ж на основі зібраних даних органи студентського самоврядування можуть формувати пропозиції що стосуються удосконалення молодіжної політики як на рівні ЗВО, так і на місцевому рівні.

3) Представництво у консультативно-дорадчих органах при закладі вищої освіти та органах влади. Наприклад, згідно Закон України «Про вищу освіту» не менше 10% складу Вченої ради мають становити виборні представники з числа студентів. Логічно з цього виходить, що студентське самоврядування може впливати на молодіжну політику, беручи участь у прийнятті рішень ЗВО, вносячи свої пропозиції та представляючи інтереси студентів у таких органах[3]. Органи студентського самоврядування беруть участь у спільній розробці, реалізації та оцінюванні ефективності програм і заходів молодіжної політики. Прикладом є Рада з питань співпраці з органами студентського самоврядування при Міністерстві освіти і науки України – консультативно-дорадчий орган, до складу якого входять делеговані представники студентів від закладів вищої освіти. Рада лобіює інтереси студентського самоврядування в МОН та інших органах державної влади, сприяє взаємодії між міністерством і студентами під час формування державної політики у сфері освіти і науки, розробляє пропозиції до рішень МОН і проєктів нормативно-правових актів щодо реалізації права на студентське самоврядування, а також вживає заходів для виявлення й вирішення проблем, пов'язаних із практичним здійсненням цього права[5].

4) Органи студентського самоврядування суттєво впливають на формування та реалізацію молодіжної політики через активну участь в забезпеченні рівного доступу молоді до можливостей самореалізації й розвитку її потенціалу. Зокрема, вони долучаються до поширення інформації щодо стажувань, грантів, освітніх програм, волонтерських проєктів, конкурсів та інших можливостей. Тим самим органи студентського самоврядування стають ключовим елементом системи, що гарантує молоді своєчасне отримання інформації та реальні інструменти для професійного, творчого й особистісного розвитку[4].

5) Крім формальних механізмів, студентське самоврядування організовує власні ініціативи: культурні, освітні, соціальні та екологічні проєкти. Це дозволяє безпосередньо впливати на розвиток молодіжної політики та формувати громадянську активність студентів.

6) Студентське самоврядування може проводити аналітичну роботу, моніторинг реалізації програм, оцінювати їх ефективність і готувати рекомендації для вдосконалення політики на рівні ЗВО та місцевих органів влади.

Студентське самоврядування в Україні давно переросло рамки «внутрішньої демократії ЗВО» і стало реальним суб'єктом впливу на молодіжну політику на всіх рівнях. Воно виконує представницьку, розвивально-освітню, комунікаційну та контрольну функції, є посередником між студентами та органами влади, а також інструментом інтеграції молоді у суспільство. Проте, на нашу думку, важливо підвищувати ефективність участі студентського самоврядування у молодіжній політиці шляхом інституційного зміцнення студентських органів, розширення їхніх повноважень та формалізації участі у консультаційно-дорадчих структурах; розвитку компетентностей студентських лідерів у сферах публічного управління, комунікації та адвокації; налагодження партнерств із молодіжними організаціями та органами влади; а також впровадження сучасних інструментів комунікації й залучення студентів, що дозволяє забезпечити реальне представлення інтересів молоді у процесах формування та реалізації молодіжної політики.

Таким чином, студентське самоврядування є живим доказом того, що українська молодь – це сучасний рушій змін у суспільстві, здатний активно впливати на політику та розвивати власний потенціал.

Список використаних джерел

1. Вплив війни на молодь України. Міністерство молоді та спорту України. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2025/undp-impact-of-war-on-youth-in-ukraine_0.pdf.
2. Кжаклевська Е., Вільямсон Г. Молодіжна політика в Україні: Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи : посібник. Стразбург : Вид-во Ради Європи, 2013. 192 с.
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27.04.2021 № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>.
5. Рада з питань співпраці з органами студентського самоврядування закладів вищої освіти при Міністерстві освіти і науки України. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/pro-ministerstvo-2/doradchi-organi-2/rada-z-pytan-spivpratsi-z-orhanamy-studentskoho-samovriaduvannia-zakladiv-vyshchoi-osvity-pry-mon>.